

ŞCOALA DOCTORALĂ INTERDISCIPLINARĂ

Facultatea de Muzică

Ion Negrilă

***Ţara Făgăraşului, tradiţie, spiritualitate şi educaţie în
satul românesc***

***The land of Făgăraş, tradition, spirituality and
education in the Romanian village***

REZUMAT

Conducător ştiinţific

Prof.dr. Ioan Oarcea

BRAŞOV, 2023

CUPRINS

MULȚUMIRI.....	4
INTRODUCERE	5
CAPITOLUL 1: ȚARA FĂGĂRAȘULUI – COORDONATE TEORETICE, PREOCUPĂRI ÎN DOMENIUL CUNOAȘTERII, INDIVIDUALIZARE ISTORICĂ, REPERE ETNOGRAFICE	6
1.1. <i>Istoricul epocii și tendințele predominante</i>	7
1.2. <i>Acte privitoare la biserică și preoțime</i>	7
1.3. <i>Acte privitoare la boieri</i>	7
1.4. <i>Sfârșitul unei epoci</i>	8
1.5. <i>Înrolarea locuitorilor din Țara Făgărașului și Făgăraș în 1721 -1722</i>	8
CAPITOLUL 2 TRADIȚII, OBICEIURI ȘI SPIRITUALITATE	9
2.1. <i>Ceata băbarilor</i>	9
2.2. <i>Ghicitul vieții</i>	9
2.3. <i>Calendarul popular</i>	9
2.4. <i>Obiceiuri legate de soarta fetelor de măritat</i>	9
2.5. <i>Număratul și legatul merilor</i>	9
2.6. <i>Plugușorul</i>	10
2.7. <i>Capra</i>	10
2.8. <i>Sorcovitul</i>	10
2.9. <i>Zăuritul sau Uratul</i>	10
2.10. <i>Obiceiuri la Bobotează</i>	11
2.11. <i>Roata de foc sau strigarea peste sat</i>	11
2.12. <i>Obiceiul din Sâmbăta lui Lazăr</i>	11
2.13. <i>Împeștrițatul oului de Paști</i>	11
2.14. <i>Ziua de Paște</i>	12
2.15. <i>Obiceiul Plugarului</i>	12
2.15.1. <i>Vechimea obiceiului</i>	12
2.15.2. <i>Obiceiul plugarului în Țara Făgărașului</i>	12
2.16. <i>Secerișul</i>	12
2.17. <i>Cetele de feciori</i>	13
2.18. <i>Colinde din Țara Făgărașului</i>	14
2.19. <i>Șezătoarea</i>	16

2.20 Naşterea	17
2.21. Obiceiuri la nuntă în Ţara Făgăraşului.....	17
2.22. Jocurile (dansurile) ţărăneşti din zona Făgăraşului.....	17
2.23. Portul popular din Ţară Făgăraşului.....	18
2.24. Cântecele de cătănie	18
2.25. Cântece haiduceşti.....	19
2.25. Descântecul	19
2.25.1. Medicina populară.....	19
2.25.2. Descântecul – act iniţiativ	19
2.25.3. Desfăşurare, semnificaţii, simboluri	20
2.25.4. Funcţia cathartică a descântecului.....	20
2.25.5. Descântecul ca terapie nespecific.	20
2.26. Obiceiuri la înmormântare în Ţara Făgăraşului.....	21
CAPITOLUL 3 EDUCAŢIA. FOLOSIREA ELEMENTELOR TRADIŢIONALE ÎN PREDAREA INTEGRATĂ.....	22
3.1. Necesitatea folosirii folclorului ca liant între tradiţional şi modern în educarea elevului.....	22
3.2. Tradiţii şi valori în cultura populară.....	22
3.3. Relaţia între cuvânt şi muzică – problemă pedagogică în context istoric	22
3.4. Rolul educaţiei muzicale în dezvoltarea estetică şi morală a unui copil.....	23
3.5. Etnopedagogia	24
3.6. Materiale şi metode de cercetare	24
3.7. Tradiţiile pedagogice şi locul lor în cultura spirituală a poporului	25
3.8. Creatori ai culturii pedagogice.....	25
3.9. Educaţia familiei în pedagogia populară	25
3.10. Fenomenologia factorilor etnopedagogici ai educaţiei multiculturale.....	26
CAPITOLUL 4 CONCLUZII FINALE, CONTRIBUŢII PERSONALE ŞI ORIGINALITATE.....	26
BIBLIOGRAFIE.....	53

MULȚUMIRI

Țin să mulțumesc în primul rând domnului profesor Ioan Oarcea care mi-a coordonat activitatea din momentul în care am intrat în sistemul de învățământ. Sub supravegherea și îndrumarea dânsului am luat toate gradele didactice din sistemul de învățământ preuniversitar și îi sunt recunoscător pentru faptul că m-a îndrumat și mi-a coordonat această lucrare de doctorat.

Mulțumesc tuturor oamenilor în vârstă de la care am cules folclor, tuturor elevilor mei care au acceptat provocarea de a culege folclor împreună.

Mulțumesc familiei pentru suportul necondiționat și înțelegerea oferită.

INTRODUCERE

În sistemul general al culturii moderne, existența folclorului, transformarea lui în diferite sfere ale vieții și evoluția ulterioară sunt de interes real. Acest lucru se datorează însăși dezvoltării civilizației umane, în mod inextricabil legat de activitatea de creație colectivă artistică a oamenilor, care întruchipează tradițiile și idealurile estetice naționale, caracterul național și conștiința de sine.

Creativitatea muzicală populară conține nu numai prototipurile creațiilor artistice ale viitorului, dar acționează și ca un element esențial al educației la toate nivelurile sale. În prezent, sistemul de pregătire a profesorilor, „păzitorii tradițiilor muzicale populare”, este redus în principal la formarea competențelor. Componenta pedagogică rămâne adesea în plan secund. Ca urmare, a apărut un număr mare de grupuri de pseudo-folclor, din care rezultă o interpretare primară, non-artistică a tradițiilor ancestrale, ducând la o respingere a artei populare muzicale.

Am ales tema proiectului meu de cercetare, din mai multe motive:

În primul rând, am ales această temă datorită interesului meu personal referitor la zonă. Originalitatea și unicitatea artei populare muzicale autohtone m-au fascinat continuu, determinând natura polivalentă a studiului.

Istoria artei a făcut posibilă urmărirea evoluției folclorului muzical și prezentarea acesteia ca un sistem în curs de dezvoltare dinamică și un determinat istoric datorită puterii artistice extraordinare. De fapt, estetica a făcut posibilă dezvoltarea funcțiilor specifice ale creativității muzicale populare și arătarea acesteia în toată diversitatea artistică a intonațiilor melodice și a fanteziei poetice.

În al doilea rând, un loc aparte în studiu îl ocupă aspectul muzical și pedagogic al temei care reflectă specificul practicii artistice a profesorului în combinație cu elemente din cultura populară. Din punct de vedere științific, folclorul muzical este considerat un sistem al activității umane și rezultatul artei colective.

Astfel, apariția acestei lucrări se datorează contradicției dintre nevoia socială urgentă a conservării și transferul către generația viitoare a tradițiilor vechi de secole ale folclorului muzical autohton și dezvoltarea insuficientă a acestor probleme în sistemul de învățământ. Această contradicție a determinat aspectele cercetării: principiile, conținutul și metodele de pregătire ale unui profesor pentru predarea folclorului muzical și literar, ținând cont de spiritualitatea, tradițiile, obiceiurile zonei folclorice de proveniență.

Scopul

Scopul a fost realizarea unei monografii a satului românesc din Țara Făgărașului., fundamentarea teoretică și metodică a abordărilor conceptuale pentru predarea folclorului muzical și dezvoltarea unui model pentru pregătirea unui profesor pentru activități didactice în domeniul artei populare muzicale.

Obiectivele:

- Analiza metodologică a literaturii specifice, teoretice și a metodologiei problemei de cercetare;
- Identificarea elementelor specifice satului românesc din Țara Făgărașului prin cercetare de teren;
- Dezvoltarea modalităților de îmbunătățire a pregătirii cadrelor didactice în domeniul predării folclorului muzical bazat pe tradițiile culturale și istorice autohtone, cu ajutorul mijloacelor de predare moderne.

Metode de cercetare:

Analiza documentelor istorice și arhivistice; analiza culturologiei, istoriei artei, literaturii estetice și pedagogice asupra problemei studiate; conversația, interviul.

CAPITOLUL 1: ȚARA FĂGĂRAȘULUI – COORDONATE TEORETICE, PREOCUPĂRI ÎN DOMENIUL CUNOAȘTERII, INDIVIDUALIZARE ISTORICĂ, REPERE ETNOGRAFICE

Țara Făgărașului sau *Țara Oltului* – cum îi zic oamenii din partea locului – se mândrește cu o legendă că, de acolo, dintr-un sat de sub munți, a pornit Negru-Vodă, descălecătorul Țării Românești.

Istoria ne spune că *Țara Făgărașului* a fost una dintre cele din urmă părți românești cucerite de maghiari după ce aceștia începuseră cucerirea părților din Ardealul păduresc. La venirea lor în *Țara Făgărașului* maghiarii au găsit acele așezări cu obiceiuri statornicite, oameni care grăiau românește și-și rezolvau pricinile după legea lor. Cronicile maghiare vor numi acest pământ *Țara Blacherum* adică *Țara Românilor*, *Țara Vlachimilor*. (Băjenaru Constantin, 2013)

Istoria ne mai spune că regele maghiarilor, Ludovic cel Mare (1342-1382), fiul lui Carol Robert de Anjou, aducându-și aminte de dezastrul expediției de război a tatălui său împotriva voievodului Basarab cel Mare, din anul 1330, a socotit că e mai bine să aibă ca vecin un prieten și nu un dușman, și de aceea a dăruit lui Vladislav I, voievodul Țării Românești, acel ținut românesc al *Țării Făgărașului*, împreună cu Banatul Severinului, în anul 1365, ca să-i fie prieten contra turcilor și eventual acela să aibă unde să se adăpostească în caz de nevoie. (Pop Aurel, 2016)

Seria domniilor începe cu hrisovul lui Vlaicu, Domnul Țării Românești, din anul 1377, când donează rudei sale, magistratul Ladislau de Dobca, târgul Șercaia și satele Veneția, Cuculata, Hoghiz, Dupca. Au urmat alte și alte danii domnești: în 27 decembrie 1392, Mircea cel Bătrân (1385-1418) donează lui Stanciul Egumenul și fratelui său Călin satul Scorei în *Țara Făgărașului*. (Ioan Pușcariu, 1992). În 1400, tot Mircea cel Bătrân dăruiește boierilor săi, Micul și Stoian, jumătate din satul Mândra din Țara Făgărașului (A. Bunea, 2016).

Schimbându-se stăpânii, s-a schimbat și forma de conducere a *Țării Făgărașului*. „Sub stăpânirea regilor, *Țara Făgărașului* avea în frunte un *castelan regal*, sub marii feudali avea în frunte un *dominus*; sub principii avea pe *căpitanul suprem*, reprezentant al principelui stăpân. (D. Prodan, 2002) Boierimea veche se menține încă un timp, cu caracteristicile ei. Nu puteau fi călcate dintr-odată drepturile vechi, *ab antique*. Boieria însă se reduce la o *boierie teritorială*, numai în cadrul *Țării Făgărașului*. Aceasta este păstrată ca un district aparte cu formele proprii de conducere. Se vede aceasta și din actul din 1664, prin care Mihail Apafi I, Principele Transilvaniei, oferă principesei Ana Bornemisza, soției sale, întreaga cetate a Făgărașului împreună cu cele 64 de localități existente în districtul Făgărașului. (D. Prodan, *Urbariile Țării Făgărașului*, vol. II, București, 1976, pag. 284) Cu acest titlu trăia *Țara Făgărașului* chiar și atunci când era integrată în comitatul Albei, iar în anul 1738, când comitatul Albei s-a desfăcut în două, *Alba de sus și de jos din așa-numita Țara Oltului s-a format municipiul autonom cu titlul de district sau căpitănat al Făgărașului*. (G. Barițiu, 1889)

Odată cu efectuarea Urbariilor, sporesc informațiile despre *Țara Făgărașului*. Termenul de *urbariu* corespunde termenului de astăzi recesământ. Cele dintâi urbarii propriu-zise le avem din timpul lui Gheorghe Rákóczi I, principe al Transilvaniei (1630 – 1648). Ele se continuă și în anii următori, în timpul principelui Mihail Apafi I (1661 – 1690) și întâlnim urbarii și după ce Transilvania ajunge sub stăpânirea Habsburgilor (1688), după ce domeniul Făgărașului încetează să mai fie un domeniu personal devenind un domeniu erarial (1713). Se vor efectua urbarii ale *Țării Făgărașului* și în timpul împărătesei Maria Terezia (1740 – 1780).

Textele din ambele volume sunt precedate de câte o *Prezentare introductivă*, cuprinzând 105 pagini în volumul I și 82 de pagini în volumul II, în care sunt schițate concis ideile și problemele cuprinse în cele două volume. Textele din aceste două volume ale *Urbariilor* formează izvorul principal al lucrării mele prezente.

1.1. Istoricul epocii și tendințele predominante

Habsburgii catolici ajung din nou stăpâni peste Ungaria și Transilvania, după 161 ani de stăpânire turcească, în urma biruinței creștinătății în bătălia de la 12 august 1687, când ducele Carol de Lotaringia zdrobește armata turcească. Stăpânii epocii, Susana Lórántfi, principele Apafi I și mai ales principesa Ana Bornemisza își fixează ca țeluri principale întărirea stăpânirii lor: prin întărirea cetății Făgărașului, subjugarea boierimii, prin reducerea puterii boierimii satelor și prin supravegherea iobagilor.

Peste aceste țeluri, domina ideea calvinizării, a maghiarizării localnicilor. Volumul II al *Urbariilor*, editat de acad. D. Prodan, nu ne dă câteva urbarii propriu-zise, cu numele colonilor din 6 sate din domeniul Porumbacului, dar suficiente pentru a vedea efortul pe care îl depun scribii în transcrierea numelor satelor și a localnicilor. Întâlnim toponime precum Szaráta (pentru Sărata), Skore (pentru Scorei), FlsöeUcsa (pentru Ucea de Sus) și onomastice precum luon Beszárába (pentru Ion Basarab), Kracsun Csungul (pentru Crăciun Ciungul) din satul Scorei (pag. 809 – 810). Este evidentă tendința de maghiarizare. Numai unde n-au putut, scribii au redat fidel numele în forma românească.

Asemenea predecesorii săi, Susana Lorántfi va continua acțiunea de *calvinizare și de maghiarizare a românilor*, prin toate mijloacele. Unele brutale, pe față. Altele învelite în mantia unei umanități, ademenitoare pentru un încrezător în intențiile altora. Este *cazul școlii românești din Făgăraș întemeiată în 1657*, de principesa Susana Lorántfi *pentru toată națiunea română din Țara Făgărașului*. (D. Prodan, *Urbarii 1976*)

Susana Lorántfi nu trăiește să-și vadă roadele inițiativei sale. A murit în 18 aprilie 1660. Ridicarea nivelului intelectual al preoțimii române era un mare serviciu, dar se urmărea și sporirea elevilor școlii din Făgăraș, în spirit calvin (Băjenaru Constantin, 2013).

1.2. Acte privitoare la biserică și preoțime

În documentul din 11 aprilie 1665, din Făgăraș, Ana Bornemisza spune: *Urmând pilda lăudabilă a Doamnei Principese, soția lui Gheorghe Rákóczi cel Bătrân, privitoare la binele românilor din Țara Făgărașului... și, fiindcă printre protopopi și preoți, ca și între poporul român, neștiința, imoralitatea și dezordinea în treburile bisericesti... sunt foarte frecvente, am dispus ca biserica română și toți membrii ei să depindă (fügjenek) de predicatorii și inspectorii Consistoriului reformat din Făgăraș, dându-i deplină libertate numelui Consistoriu... spre inspectarea (visitáció) și conducerea (igazgatás) protopopilor români și a bisericii lor după sfânta scriptură... Cine va îndrăzni să fie potrivnic în acestea să se pedepsească cu 12 florini...* (D. Prodan, 1976)

Nu a rămas nicio urmă de calvinizare în sufletul românilor. A rămas însă o vorbă de ocară adresată unui om rău la suflet: *calvinule!*

1.3. Acte privitoare la boieri

Principele Gheorghe Rákóczi I a ușurat mult povara urmașilor săi, în legătură cu boierii Făgărașului. Pe timpul principeselor Susana Lorántfi și Ana Bornemisza, se fac multe verificări de acte boierești, se fac revizuirii, recunoașteri și înnobillări de noi boieri, mai supuși voinței stăpânilor domeniului. Unele boierii se vând pe bani.

Documentul din 18 decembrie 1675 de la Alba Iulia, cuprindea ordinele principesei către căpitanul cetății Făgăraș. La punctul 3 se spunea: *Fiindcă cetatea asta a noastră este așa de expusă atâtor împrejurări favorabile și nefavorabile, trebuie să se păstreze o continuă și strictă disciplină a garnizoanei militare...*

1.4. Sfârşitul unei epoci

Istoria îşi urmează mersul său implacabil. Sultanul cerea plata tributului. Dieta ținută la Făgăraş, la 13 februarie 1687, a votat un tribut de 88 de mii de taleri pentru sultan, căci nu se ştia ce se va întâmpla. S-au aruncat contribuţii grele pe locuitorii Transilvaniei şi deci şi pe districtul Făgăraşului.

Calvinismul are de luptat acum cu catolicismul. Răscoala lui Francisc Rákóczi, pornită în Ungaria în numele calvinismului, s-a întins şi în Transilvania contra Habsburgilor catolici (1703 – 1711). A fost un episod sângeros, în care a mai fluturat trecător steagul speranţelor calvine.

Ţara Făgăraşului şi în special satele de sub munţi au rămas ferite de aceste năpăstui. Pădurile şi munţii au fost un loc de adăpost în faţa tuturor vitregiilor sorţii.

1.5. Înrolarea locuitorilor din Ţara Făgăraşului şi Făgăraş în 1721 -1722

În 12 noiembrie 1766, a apărut *Statutul grăniceresc*, în care împărăteasa Maria Terezia a Austriei numise acele regimente grănicereşti româneşti naţionale (G. Bariţiu, *Părţi alese din istoria Transilvaniei*, I, pag. 382). În acest statut se specifică obligaţiile grănicerilor, diurnele lor, scutiile şi impozitele lor: *să se îngrijească de apărarea graniţei; în caz de război, să facă serviciu şi în afără patriei celor aflători în serviciul militar de pază efectivă la graniţă, la trecători, la poteci, la carantină, să li se dea pe zi 4 creiţari, călăreţilor 8 creiţari, soldaţii grăniceri, în afară de serviciul militar să fie scutiţi de toate sarcinile publice şi extraordinare, de munca cu vitele, cu mâinile şi alte angarale.* (C. Göllner, 1973).

George Bariţiu ne spune că una dintre grijile administraţiei grănicerilor a fost să înfiinţeze şcoli naţionale în toate comunele grănicereşti. Carol Göllner reproduce o observaţie a lui G. Bariţiu referitoare la statutul grăniceresc: *Statutul a format unul dintre fundamentele cele mai bune pentru intrarea naţiunii române în cultură şi civilizaţie.* Aceste prevederi ale statutului au fost o chemare, un îndemn pentru români. Ţărănimia înscrisă în regimentul românesc a putut simţi îndată îmbunătăţirea situaţiei sale.

Regimentele grănicereşti aveau două fonduri: unul din care se ajutau foştii grăniceri la aprovizionarea cu îmbrăcăminte şi altul alcătuit din veniturile după cârciumărit, morărit şi alte venituri, din care se acopereau trebuinţele administraţiei fostului regiment. După desfiinţarea regimentelor grănicereşti, grănicerii au primit, în 1871, un fond pe care l-au declarat fond scolastic. Din venitul lui au susţinut şcoli în satele de grăniceri. A fost ales un Comitet administrativ al fondului şcolilor grănicereşti din regimentul român I, cu sediul în Sibiu.

Spre norocul şcolilor grănicereşti care s-au înfiinţat, a fost ales preşedinte al Comitetului administrativ baronul David Urs, născut în comuna Mărgineni (Făgăraş), iar ca secretar a fost numit Vasile Petri din Mocod (Năsăud). Baronul David Urs îşi avea faima de erou militar, eroul de la Solferino şi de la Lissa (vechea Issa), unde s-a distins în 1866. Baronul Urs aducea cu sine dârzenia ostaşului şi punctualitatea în acţiune. Vasile Petri, cu studii pedagogice făcute la Praga, fost profesor la şcoala pedagogică din Năsăud şi Deva, aducea o profundă cunoaştere a problemelor şcolare, mult bun simţ pedagogic şi o nespusă dragoste faţă de copii şi de om. Au urmat alţi secretari, ajutoare ale preşedintelui Urs. După Petri a fost numit secretar George Munteanu, fost director al gimnaziului din Braşov, un mare dascăl şi om de cultură. De asemenea, amintim pe Ion Codru Drăguşanu, fost secretar al Comitetului (Cornel Lupea, 1998)

CAPITOLUL 2 TRADIȚII, OBICEIURI ȘI SPIRITUALITATE

Au existat în Țara Făgăraşului câteva obiceiuri interesante care astăzi se mai practică destul de rar doar în unele localități. În continuare, în acest capitol, prezentăm o parte dintre aceste tradiții, culese de la bătrânii din satele făgăraşene.

2.1. Ceata băbarilor

Băbarii sunt toți cei căsătoriți. În a treia zi de Crăciun, jocul de seară este preluat de băbări. Aceștia preiau steagul și muzica, tot ce se întâmplă în această seară fiind sub coordonarea lor. Dacă în acel an au fost nunți, proaspeții băbări servesc pe toți cei adunați cu prăjituri, cozonac și rachiu.

2.2. Ghicitul vieții

În unele sate se practica un fel de ghicitoare referitoare la soarta unei familii. Se tăiau mai multe mlădițe de măr, pe care se scrijelea numele fiecărui membru al familiei, care mai apoi erau așezate într-o ulcică cu apă, dacă ele înfrunzeau era de înțeles că toți trăiesc, dacă se întâmpla ca vreuna să se usuce, atunci se credea că acela al cărui nume este însemnat pe ea va muri, în acel an.

2.3. Calendarul popular

Un calendar cu privire la mersul vremii, foarte popular în Țara Făgăraşului, se realiza în noaptea de Anul Nou. La realizarea lui se foloseau doisprezece foi de ceapă, una pentru fiecare lună a anului. Se umpleau cu sare de bucătărie, dacă sarea se umezea tare, acest lucru semnifica faptul că luna este ploioasă.

2.4. Obiceiuri legate de soarta fetelor de măritat

Au existat o serie de practici realizate de fetele ce doreau cu ardoare să se mărite. Înceau tot felul de trucuri pentru a îmbuna soarta și a avea noroc la măritiş. O astfel de practică o întâlnim la Grid, unde fata care dorea să vadă din ce punct cardinal îi vine norocul trebuia ca în noaptea de Anul Nou, fără a fi văzută de nimeni, să ia o plăcintă (scovardă) în gură și să se urce pe gunoiul (movila de gunoi de animale) din curte și să numere până la 21. Dacă în acest răstimp se auzea un lătrat de câine, se spunea că din acea direcție va sosi mirele ei.

2.5. Număratul și legatul merilor

În zona de mijloc a Țării Făgăraşului, în Drăguș și satele învecinate, gospodarul trebuia să meargă să numere merii (pomii fructiferi în general), considerându-se ca un lucru de bun augur, ca aceștia să dea roade bogate în anul care tocmai începea.

Un obicei întâlnit în Perșani și Grid vorbește despre felul în care omul încearcă să impulsioneze natura. Doi gospodari merg în livadă sau grădină; unul cu toporul în mână se apropie de măr și întreba: *Mărule, faci mere sau te tai?* Însoțitorul său răspundea: *Nu-l tăia că face.*, apoi cei doi pregăteau o cunună din paie de grâu, pe care o legau în jurul tulpinii mărilor.

2.6. Pluguşorul

În satele făgărăşene mergeau cu plugul tinerii; aceştia foloseau un plug adevărat tras de boi, ce aveau coarnele împodobite cu clopote. Urarea diferea de la sat la sat.

De exemplu, în Dridif, pluguşorul este una dintre datinile româneşti cele mai vechi, semnificând ocupaţia principală a strămoşilor noştri, agricultura şi păstoritul, care nu cereau de la noul an decât timp mănos şi roade bogate. În ajunul anului nou, flăcăii se îmbrăcau în vechiul port popular ţărănesc, cu recăl, cioareci, căciuli, şerpar, cizme. Ei mergeau şi colindau începând din capul satului de sus în jos cu un plug pe rotile, tras de doi cai, conduşi de doi flăcăi călare.

2.7. Capra

Copiii, tinerii, chiar şi cei maturi umblau cu capra. Capra se forma fie din două persoane, fie din una. Atunci când erau doi copii, cel din faţă se înfăşura din creştet până în picioare cu o pătură colorată, iar deasupra capului era legat un cap de capră şi împodobit cu panglici. Capul caprei era confecţionat din două bucăţi de lemn fixate la capătul interior şi acţionate cu un dispozitiv de sfori, ca să se poată apropria şi îndepărta capetele bucăţilor de lemn din exterior. Erau ca un fel de cioc de barză. În spatele lui intra sub pătură cel de-al doilea care se ţinea de cel din faţă cu mâinile de umeri. Astfel, jos apăreau ca patru picioare ale lor (ca la capră). Cântând colindul, capra înainta spre gazde, jucând şi clămpănind din fălci spre amuzamentul celor prezenţi. Capra putea fi realizată şi de o singură persoană.

2.8. Sorcovitul

Copiii mai mititei mergeau în dimineaţa de Anul Nou prin sat cu sorcova. Aceasta era realizată dintr-un beţigaş de mărime medie, împodobit cu flori, pe care cei mici îl agitau deasupra capului celui urât. Aceştia erau răsplătiţi cu bani, plăcinte şi alte bunătăţi.

*Sorcova vesela,
Să trăiţi, să înfloriţi,
Ca un măr,
Ca un păr,
Ca un fir de trandafir,
Tare ca piatra,
lute ca săgeta,
Tare ca fierul,
lute ca oţelul,
La anul şi la mulţi ani!*

2.9. Zăuritul sau Uratul

Acest obicei apare în toate satele făgărăşene. În noaptea de Anul Nou, ceata de feciori mergea prin sat la oficialităţi, la cei ce poartă numele de Vasile, la fete sau băieţi. Zăuritul se făcea de obicei la fereastră sau în curte. De la bărbaţi, aceştia primeau bani, scoverzi şi băutură, de la femei primeau doar scoverzi.

2.10. Obiceiuri la Bobotează

Din cele mai vechi timpuri, în ajunul Bobotezei, umblă preotul cu botezul din casă în casă. Până în anul 1910, credincioşii dădeau preotului, pe lângă o sumă oarecare de bani, un colac, o coastă de porc şi un fuior. Din anul 1910 încoace, colacul e înlocuit cu un blid de grâu. În ziua Botezului Domnului, sunetul melodios al clopotelor răsună încă de la ora 4 dimineaţa. Toţi sătenii, cu mic cu mare, se grăbesc a lua parte la rugăciune. Când se luminează de ziuă, se termină şi serviciul divin în biserică; acum preotul anunţă ieşirea la râu. În sunetul armonios al clopotelor, cu praporul în frunte, lumea pleacă în urma preotului şi a cântăreţilor la râu. Din fiecare casă, unul dintre membrii familiei duce un vas gol (botă) pentru a se întoarce cu el plin de apă sfinţită. După terminarea rugăciunii, preotul stropeşte vasele, care au fost umplute cu apă din râu, apoi cu vârful praporelui atinge apa râului. Acum cei mai mulţi aleargă la marginea râului, unde se spală cu apă pe mâini şi pe faţă.

Începe apoi stropitul celor prezenţi, după care ceremonialul religios ia sfârşit. Din apa sfinţită dusă acasă, se toarnă puţină în fântână, apoi se stropesc toate dobitoacele şi păsările din curte, punându-li-se chiar şi în mâncare sau în apa de băut. Restul apei se pune în sticle, unde se păstrează pentru diferite cazuri de boală, până la anul viitor. După ce vin de la râu şi mănâncă, feciorii care au cai aleargă călări în lungul apelor sfinţite. În această zi, feciorii şi fetele încep jocul pe locul sfinţit de la râu unde s-a făcut slujba Sfântului Botez. Se crede că fata care cade în timpul jocului pe acest loc se mărită în acel an.

2.11. Roata de foc sau strigarea peste sat

Şirul acestor manifestări începea la lăsatul secului, cu roata de foc şi strigarea peste sat, obiceiuri spectaculoase de o reală atracţie mai ales pentru copii. Desfăşurarea acestei datini se făcea în felul următor: un grup de feciori se urca pe un deal pe o parte de sat, altul se urca pe cealaltă parte a satului. Acolo, ei aprindeau focuri, în jurul cărora cântau, jucau, strigau şi chiuiau. Spre miezul nopţii, înveleau o rotă de car în paie de grâu şi îi dădeau foc, lăsând-o să coboare în vale.

În acest cadru, în bezna nopţii, se desfăşura apoi strigatul peste sat.

2.12. Obiceiul din Sâmbăta lui Lazăr

Acesta era sâmbăta din ajunul Floriilor. Copii mergeau pe marginea văilor şi căutau sălcii înmugurite (mâţişori), pe care le tăiau şi le duceau la biserică. A doua zi, în Duminica Floriilor, acestea erau sfinţite şi împărţite credincioşilor de la slujbă pentru a le pune la icoane sau la grindă, spunând că ele aduc noroc. La Grid, în Sâmbăta Paştelui, era obiceiul să se meargă cu salcie şi la mormintele din cimitir.

Se spune că aşa cum s-au nimerit rămurelele de frumoase şi înalte, tot aşa va creşte şi cânepa în acel an. În alte sate, bucăţele din această salcie de la Florii erau arse alături de lumânările folosite la Slujba de Înviere, în caz de vreme rea, pe parcursul anului.

2.13. Împestritul oului de Paşti

În joia mare, nu se cosea, nu se torcea şi nu se spalau rufe. În această zi, se vopseau ouăle de Paşte. După ce erau fierte în apă, ele erau vopsite în diferite culori: galben, albastru, roşu şi verde sau le împestrău frumos cu condeiul în ceară de albine.

2.14. Ziua de Paşte

În această zi sfântă, toată suflarea satului mergea la biserică. Gospodinele pregăteau încă de vineri sau de sâmbătă pâinea și colacii, în zilele noastre cozonacii, pentru ziua de Paşte. Bucatele care se puneau pe masă cu ocazia acestei sărbători erau: friptură de porc, pasăre sau miel, găluști de carne (sarmale), pâine sau colaci proaspeți, cozonaci și plăcinte, iar ca băutură țuică (rachiu) și vin. Exista credința că: dacă era multă lume la masă, casa era binecuvântată de Dumnezeu.

În unele sate, copiii mergeau după masa de prânz la căpătat (primitul) ouă roșii, pe care le ciocneau cu mare drag pe stradă. În alte sate, se mergea în a doua zi de Paști.

2.15. Obiceiul Plugarului

Una dintre ocupațiile principale ale românilor a fost munca pământului, cunoscută sub denumirea de *plugărie*. Această îndeletnicire a ocupat un rol primordial în viața de zi cu zi a oamenilor de la sate, aceștia închinându-i cântece, dansuri, datini și obiceiuri populare. Funcția principală, într-o primă etapă, era de ritual de purificare, ce a fost transpusă și interpretată într-o logică riguroasă a faptelor plugarului și mai ales a reacției colectivității în circumstanțele credințelor populare primordiale.

2.15.1. Vechimea obiceiului

Prima mențiune a obiceiului o avem consemnată în anul 1675, apărând în scrierile Mitropolitului Ardealului, Sava Brancovici. Obiceiul se practica an de an curând după echinocțiul de primăvară, marcând un nou ciclu vegetal și începutul muncilor agricole de primăvară.

2.15.2. Obiceiul plugarului în Țara Făgărașului

Acest obicei se practică doar într-un număr redus de localități din răsăritul zonei făgărașene, mai ales în satele de la poalele Munților Perșani. Limitele acestui obicei sunt în satele Dăișoara în partea de jos spre Olt, Vad și Toderița în partea de sus spre Munții Făgărașului. Satele în care a fost semnalat sunt: Vad, Toderița, Grid, Părău, Veneția de Jos, Comăna de Jos, Crihalma, Cuciulata, Lupșa, Fântâna, Dăișoara.

2.16. Secerișul

Preoții aveau mai demult ziua fixată pentru clacă. Tineri și tinere porneau în acea zi cu secera în mână, în sunet de vioară sau clarinet. Seara se întorceau cu mare alai, tot cu clarinetul sau vioara, cu chiote și strigături, cu buzduganul făcut din spice și flori din bucate, în forma de cruce și cântând cântecul obișnuit al clăcii:

Dealul Mohului

Ex.Muz. 1 Dealul Mohului

Cules de la Chiția Elena – 1997

2.17 Cetele de feciori

Sub această denumire era cunoscută în Țară Făgăraşului asocierea din fiecare an a feciorilor necăsătoriți, în vederea organizării jocurilor și petrecerilor din perioada sărbătorile de iarnă. Perioada de activitate a Cetei era cuprinsă între Sfântul Nicolae (6 decembrie) și Sfântul Ioan (7 ianuarie). Tot ei se ocupau și de colindatul sătenilor de Crăciun și de uratul de Anul Nou, de „zoritul” celor ce poartă nume de sfânt: Sf. Nicolae, Sf. Vasile și Sf. Ion, sau însoțirea procesiunilor de Bobotează.

Ceata avea următoarea componență:

Vătaf mare – jude, primar sau birău;

Vătaf mic – ajutor de vătaf ;

Crâșmarul – se ocupa cu băutura;

Stegarul – avea grijă de steag;

Colcerul, colăcerul, colăcarul – strângea bucatele;

Casierul sau *sameșul* – ținea banii;

Săgeata – antemergătorul, cel care bătea în poarta caselor sătenilor și îi întrebau dacă primesc colinda;

Jucătorul, armașul – pentru a juca fetele din sat, la casa unde colindau;

Fochistul – aprindea focul la gazdă;

Căpitanul – funcție mai puțin cunoscută, însuma atribuțiile vătafului mic și ale stegarului;

lapa, catârul sau *desagarul* – căra ce se primea în natură la colindat;

Cetașii – restul feciorilor.

Ceata avea propria organizare, avea funcții și sarcini, uneori avea propriul statut și desfășura activități comune în scop comun. Iată câteva dintre prevederile acestor statute¹: Toți membrii cetei au obligația să asculte de vătaf; nimeni nu putea părăsi gazda fără permisiunea acestuia, iar aceasta nu putea fi acordată decât după ce era adusă la cunoștința întregii adunări. Ceata se întrunea la gazdă pentru învățarea colindelor. Cetașii nu se îmbătau, nu se certau sau se bateau între ei, nici cu alții. La joc jucau toate fetele la rând fie frumoase, fie urâte, sărace sau bogate și în sărbători mergeau la biserică. Se angajează să mănânce și să doarmă la gazdă de la Crăciun până la Sfântul Ioan.

¹ Se pare că Regimentul de graniță din care făceau parte majoritatea satelor făgărașene și-a pus amprenta asupra funcționării acestor organizații care își va desfășura activitatea pe baza unui regulament inspirat de statutele grănicerești.

2.18 Colinde din Țara Făgăraşului

În toată zona Țării Făgăraşului, repertoriul de colinde al unui sat este destul de sărac, cuprinzând între 5 și 15 colinde; o parte dintre acestea sunt comune, putând fi întâlnite și în repertoriul de colinde specific altui sat. Nu avem pretenția de a fi epuizat în satele cercetate întregul repertoriu; au fost omise colindele de proveniență cultă și cele foarte recente. Sărăcia este și mai mare acolo unde se pare că biserica și-a impus mai insistent punctul de vedere.

Dacă obiceiul colindatului se desfășoară cu atâtea deosebiri de aspecte și nuanțe, adesea de la sat la sat, nici repertoriul de colinde nu face excepție.

Ex.Muz. 2 Asta-i sara, sara mare

Comuna Ucea, Bîrsan Adina, 2005

As - ta-i sa - ra sa - ra ma - re

5
Dom - nu - lui, Dom - nu - lui, Doam - neo

Sara mare de Crăciunu,
Domnului, Domnului Doamneo,
S-a născut și Dumnezeu,
În iesleale boilor,
În florile fânului.
Iar Crăciun cel mai bătrân,
Gazda mare ce erară,
Trei slugi la curte ținară.
Mâna sluga cea mai mare
Ca sa vază și să crează.
Ea se duce și se-ntoarce,
Vine-acasa pune masa.
Nu ma poci apropiară
De mirosul floriloru
De zborul albineloru.

Mâna sluga cea mai mica,
Ca sa vază și să crează.
Mâna slugile toți trele,
Ca sa vază și să crează.
Ele se duc bombăindu
Și se-ntorc tot momăindu.
Spune sluga cea mai mare,
Ba, eu l-am văzut mai bine,
Că-i în văstra de voinicu.
Spune sluga mijlocie:
Ba, eu l-am văzut mai bine,
Că-i în fiară mustăcioara.
Spune sluga cea mai mica:
Ba, eu l-am văzut mai bine,
Mîtitel infasatelü,
Fasa dalba de matase

Colindele se particularizează atât prin conţinutul lor poetic, cât şi prin felul de a fi interpretate. În colecţia de faţă de pildă, prioritare sunt versurile de tip octosilabic şi apoi cele de tip hexasilabic; cele două tipare metrice pot fi acatalectice, adică au un număr de 8 şi respectiv 6 silabe şi catalectice un nr de 7 respectiv 5 silabe, atunci când unui vers, mai ales în finalul strofei melodice, îi lipseşte o silabă.

Atât versul octosilabic cu varianta sa heptasilabică, cât şi versul hexasilabic cu varianta sa pentasilabică sunt divizate metric în picioare de câte două silabe, dintre care prima este accentuată iar a doua neaccentuată. Aşadar versurile octo şi heptasilabice au structură tetrapodica, iar versurile hexa şi pentasilabice au structura tripodică, ambele de tip trohaic.

Frecvent se întâlneşte repetarea versurilor, aceasta pentru că s-a terminat textul literar, dar strofa melodică încă nu, sigur cu intenţia de a se sublinia ideea exprimată de acel vers.

Ritmul, element expresiv preponderent al genului, a cărui complexitate atinge o deosebită măiestrie, aparţine sistemului giusto-silabic.

Din punct de vedere al sistemului sonor se împart în:

tricordie

Canchii-s dalghii

tritonie

Sus în poarta raiului

tetracordie

Colinda ai mare

tetratonie

Mărului cu flori dalbe

pentacordie

Ce seară mi de-astă seară

pentatonie

Cine-o poruncitu?

hexacordie

Când Hristos cina la masă

modul ionian

Colo-sus, Doamne, mai sus

modul mixolidian

Întreabă de-ntreabă

2.19 Şezătoarea

Locul de muncă și de poveste al fetelor tinere și al bătrânelor vorbărețe începea odată cu primii fulgi de nea ce cădeau peste sat. Şezătoarea era asemuită unei întâlniri comunitare cu caracter lucrativ și distractiv. Aici era locul unde se învățau deprinderile practice, dar și transmiterea obiceiurilor.

Şezătoarea de fete devine un bun prilej de cunoaștere a fetelor și băieților; aici se înfiripă primele idile transformate apoi în căsătorii. Măinile fetelor torceau de zor, dar și gura cânta sau se prindea în hora glumelor sau a poveștilor. Torsul devenea un concurs, pentru că nicio fată nu se lăsa mai prejos în realizarea cât mai multor caiere de cânepă, in sau lână. Băieții se așezau în centru și, după ce erau serviții de gazdă cu un păhărel și o scovardă (gogoasă), li se deschidea pofta de cântec, fiind secondatți de fete. Atunci când gălăgia era în toi, cuvintele de dragoste se strecurau în sufletele celor îndrăgostiți. Cei mai curajoși își luau iubita pe genunchi, să fie mai aproape de șoaptele de dragoste și astfel fata torcea mai departe.

Ex.Muz. 3 Din deal din ponoarele

Comuna Hârseni, Mesaroș Victor, 1990

Din deal din po - noa - re - le Iar se sal - tă soa - re - le

Lu - mi - nând iar - ba - n - po - ie - ni Că - i drag de fă - gă - ră - ŝeni.

Luminând iarba-n poiene
Că-i drag de făgărășene.

2.20 Naşterea

Naşterea este echivalentul începutului vieţii pământeşti a omului. În tradiţia făgărăşeană, naşterea pruncului într-o casă de creştini era o mare bucurie şi realizare. Fenomenul a fost studiat de mai mulţi cercetători, însă una dintre cele mai importante lucrări este intitulată sugestiv *Naşterea la români* (Simeon Florea Marian, 2009).

După cum am menţionat anterior, era o mare bucurie să aduci pe lume un copil, dar era greu şi să trăiască. În jurul acestui eveniment s-au creat o serie de ritualuri pe care locuitorii zonei le respectau cu stricteţe, unele părţi fiind rămăşiţe de vechi credinţe magice, ale căror semne s-au pierdut în timp.

2.21. Obiceiuri la nuntă în Ţara Făgăraşului

Locuitorii acestei zone s-au îndeletnicit din totdeauna cu păstoritul şi agricultura. Ei au reuşit să acumuleze o bogată cultură spirituală, bazată pe fonduri străvechi. Din aceasta se desprind anumite obiceiuri spectaculoase din trecut care, în perioada modernă, au fost transformate şi degradate. Un astfel de obicei a fost şi nunta veche.

Încheierea căsătoriei era un prilej de petrecere şi veselie. A creat un fastuos ceremonial din care nu lipsea lirica populară, care atingea uneori valenţe culturale culte. În trecut, căsătoria era un act major şi solemn, dar care se încheia cu prudenţă, care trebuia să asigure noii familii condiţii de trai cât mai bune, pentru a se putea integra în viaţa agrară a satului.

Spectacolul nunţii era precedat de un lung şir de activităţi premergătoare, cu implicaţii economice, sociale şi juridice.

Pregătirea de nuntă începea de timpuriu, de când fată îşi făcea *intrarea în joc*, pe la 14-15 ani. Părinţii cumpărau lada de zestre din târg sau de la meşterii din oraş. Aceasta era o ladă lată cu decoraţiuni geometrice sau florale, pictate în culori diferite pe întreaga suprafaţă. Apoi mama pregătea zestrea fetei, punând în ladă valuri de pânză albă de giulgi, ţesături şi cusături.

În comunitatea restrânsă a satului, tinerii se cunoşteau încă din copilărie. Tineretul satului, ducându-şi viaţa lui proprie, cu libertăţile aferente acestei stări, se întâlnea la petrecerile organizate cu ocazia diferitelor sărbători, cu ocazia jocurilor duminicale, în şezători şi cu alte prilejuri. Dragostea şi stima erau temeiul pe care se înfiripa noul cămin, iar armonia şi dragostea garantau durabilitatea familiei.

2.22. Jocurile (dansurile) ţărăneşti din zona Făgăraşului

Jocurile ţărăneşti, transmise din generaţie în generaţie, erau armonioase şi pline de graţie. Unele erau simple în aparenţă, altele erau mai complicate prin structura şi abilitatea mişcărilor şi a figurilor, însă toate cereau dăruire şi pricepere din partea celor care doreau să se prindă în ele. Jocurile din zona Făgăraşului ar putea fi clasificate astfel: cele pe perechi şi cele colective. Cele mai cunoscute dansurile pe perechi erau *învârtita* şi *purtata*, iar cele colective erau *fecioreasca*, *sârba* şi *brâul*.

La aceste jocuri, participa întreaga comunitate. Oamenii din satele făgărăşene participau la aceste evenimente din dorinţa de a vedea spectacolul oferit de tinerii satului. Executarea jocurilor cu vigoare şi vioiciune desăvârşea spectacolul şi aducea bucurie celor prezenţi. La acest spectacol se adaugă şi auzul strigăturilor pline de haz care însoţeau coregrafia. Tot cu ocazia acestor jocuri erau admirate frumuseţea şi

varietatea costumelor fetelor, multe dintre ele lucrate personal de participante, sporind astfel pitorescul evenimentului.

2.23. Portul popular din Ţară Făgăraşului

Portul românesc Ţara Oltului este un port discret şi energic, în concordanţă cu entuziasmul şi munca asiduă a oamenilor din această zonă. Luând în considerare acest lucru şi dezvoltarea sa generală, acesta va permite generaţiilor viitoare să aprecieze geniul creativ al femeilor din regiune şi ţesăturile şi cusăturile cu valoarea lor artistică şi rafinamentul culorii, precum şi piese purtabile ale regiunii amestecând frumosul cu utilul.

Veacuri de-a rândul, materialele necesare confecţionării de îmbrăcăminte au fost prelucrate în gospodării, folosind tehnici vechi şi coloranţi naturali pentru pânza din fibre de cânepă, pânură de lână şi piele de miel şi de oaie.

Costumul popular din această zonă are caracteristici proprii determinate de structura sa, distincţia pieselor şi calităţile artistice ale acestora. Costumul frumos şi original pe care îl găsim în majoritatea satelor făgăraşene excelează prin eleganţa cu care este realizat, la înfăţişarea lui generală contribuind arta şi moderaţia ornamentaţiei făcute cu gust.

Până undeva în secolul al XVIII-lea, portul popular în mediul românesc era acelaşi în zilele de lucru şi în cele de sărbătoare. În secolul următor, începe diferenţierea, folosindu-se în zilele de lucru la muncă un costum mai vechi şi uzat, iar costumul nou şi frumos era păstrat pentru duminici şi sărbători, la nunţi şi ocazii festive; în restul timpului era păstrat în ladă, deoarece era valoros şi scump. Acel costum frumos de sărbătoare era purtat de cele mai multe ori de mai multe generaţii.

Costumul este format din ia sau cămaşa, cioarecii sau pantalonii, cheptarul frumos ornamentat, şerparul, căciula şi opincile, papucii şi cizmele. O ultimă particularitate de ordin general este portul rezervat copiilor; era acelaşi în toate satele zonei făgăraşene. În leagăn, până la vârsta de doi ani, copilul purta pe cap o căciuliţă (căiţă), care în unele sate se mai numea şi *gugi*, cu un ciucure cusut în creştet şi cămăşuţă. De la doi la cinci ani aveau rochiţă, apoi piese de port ca cei mari, însă de dimensiuni mai reduse; de la 14 ani, portul copiilor nu se mai deosebea de cel al adulţilor.

2.24. Cântecul de cătănie

Satul, pustiit de floarea feciorilor, rămânea parcă încremenit; sărbătorile erau fără jocuri, uliţele erau fără cântece, şezătorile erau tăcute şi melancolice.

Uneori, în timpul şezătorii, când fusele sfârâiau, se auzea glasul aprins de dor şi copleşit de jale al vreunei fete:

*Du-mă, bade, şi pe mine
Tot într-o ţară cu tine.
De ți-o părea drumul greu,
Fă-mă lumină de seu
Şi mă bagă-n sânul tău.
Fă-mă lumină de ceară,
Ca să-ți fiu de soţioară,
Soţioară şi lumină,*

Cu tine-n țară străină.

Mai târziu, în 1916, când armatele române au trecut munții Carpați, înaintând în Ardeal, satele erau pustiite de bărbați și de feciori, toți fiind plecați în armatele austro-ungare.

2.25. Cântece haiducești

Viștea

De multe ori viștenii, de jale și robie, au pribegit, căutând alte orizonturi. Uriași și masivi, încremeniți din piatră tare, stânci ca niște voinici, într-un joc războinic, munții Făgărașului n-au constituit niciodată un hotar între Ardeal și Țara Românească. Munții cei înalți au fost pentru făgărășeni o țară a libertății, înălțată pe coloane imense de piatră sau sub pânzele albastre ale văzduhului, o țară de unde ciobanii înalți și haiducii aprigi își roteau ochii peste plaiurile țării de la munții de răsărit până la panglica de argint a Dunării.

*Munte, munte, brad frumos,
Mai apleacă-ți vârful-n în jos,
Să mă sui în vârful tău,
Să mă uit în satul meu.
Să mă sui în creanga ta,
Să mă uit în țara mea*

2.25. Descântecul

2.25.1. Medicina populară

Deși nerecunoscută ca atare de către știință, medicina populară se practică la români din cele mai vechi timpuri. Alături de leacuri, ea include o serie de metode terapeutice care țin de magia arhaică, metode cu totul lipsite de sens pentru tipul de gândire al omului zilelor noastre. Leacurile sunt de cele mai multe ori simple rețete ce valorifică principiile terapeutice ale unor substanțe de origine vegetală, animală și minerală, substanțe ce se află dintotdeauna la îndemâna omului ce-și desfășoară existența în mijlocul naturii. În mentalitatea populară însă, pentru a fi eficiente, unele leacuri trebuie să fie însoțite de descântece (incantații magice).

2.25.2. Descântecul – act inițiativ

S-ar putea spune că descântecul este cel mai frecvent procedeu la care recurge medicina populară.

Esența descântecului o constituie incantația magică. Incantația este, în general, o formulă lexicală, alcătuită din versuri neregulate, pe lungimi inegale, cu rimă întâmplătoare, constând mai ales din asonanță. (Ovidiu Papadima, 1968).

Oficiat în condiții speciale, ritualul descântecului presupune inițierea. Nu oricine poate descânta pentru a fi cu leac. Se crede că este cel mai bine să te adresezi unei femei bătrâne, numite de obicei *babă*, *băbăreasă*, *doftoroaie*.

2.25.3. Desfășurare, semnificații, simboluri

După cum am mai amintit, descântecul este însoțit adesea de remedii empirice; de fapt, medicina populară este o îmbinare de practici magice și empirice, deși uneori elementul magic poate să lipsească. Dintre remediile empirice, cele mai folosite sunt *legăturile* (amestecuri de plante care se pun pe locul bolnav al corpului), *frecăturile* (frecții sau masajele cu unt, untdelemn, grăsime, săpun, oțet etc.) și *oblojelile* (spălături cu apă în care au fiert ierburile). Alături de acestea se administrează bolnavilor decocturi, infuzii sau extracte din diferite plante (Grădinaru Natalia, 2015).

Deși apar aproape întotdeauna însoțite de elementul empiric, descântecul este folosit și ca practică exclusiv magică, utilizându-se în aceste cazuri sugestia și autosugestia ca mecanisme de vindecare. Nu se poate vorbi de o desfășurare anumită, tipică a descântecului în funcție de boală, de tradițiile locale, de personalitatea și știința descântătoarei. Se poate spune însă că ritualul descântecului este destul de complex; el cuprinde pe lângă ritualul central – incantația magică – și numeroase rituri manuale (prepararea substanțelor necesare, utilizarea anumitor obiecte etc.). De asemenea, atât descântătoarea, cât și bolnavul se supun unor rituri pregătitoare, de purificare; ambii au grijă să fie curați fizic înainte de începerea ritualului, iar unele descântătoare postesc în ziua când vor descânta. Realizarea optimă a descântecului este însă condiționată.

2.25.4. Funcția cathartică a descântecului

Este foarte cunoscută teoria despre sincretismul original al manifestărilor artistice precum și semnificația termenului de catharsis din doctrina orfică. Arta, la începuturile ei, era în primul rând protecția miraculoasă a omului în fața necunoscutului, a forțelor înfricoșătoare ale naturii; totul pornea de la intenția de a domoli și îmbuna aceste stihii prin efectul binefăcător al cuvântului însoțit de muzică și dans.

Elementul orfic din teoria artelor s-a transmis și poeziei simboliste bazate pe funcția cathartică a logos-ului, pe vraja incantației, al cărei rol de terapie sufletească este recunoscut de urmașii direcți ai învățăturii lui Orfeu, pitagoricenii.

Din această prismă credem că trebuie privite formulele magice bazate pe incantație, deci pe funcția cathartică a logos-ului, formule din care s-au născut descântecul (Braga Corin, 2013).

2.25.5. Descântecul ca terapie nespecific.

Elemente de meloterapie și ritmoterapie în descântec

Psihoterapia a însoțit medicina încă de la începuturile sale. Ca noțiune de cea mai largă uzanță, psihoterapia se referă la raporturile individuale sau de grup prin care se urmărește în mod explicit influențarea favorabilă pe cale ideo-afectivă a suferințelor psihice sau fizice. Alături de tehnicile ei specifice, psihoterapia actuală servește în demersul ei de ameliorarea suferinței umane, de anumite terapii adjuvante ca muzicoterapia și logoterapia.

Muzicoterapia, ca metodă de tratare psihoterapeutică, aplică receptiv și activ un mediu specific de comunicare – muzica, pentru a obține efecte terapeutice mai ales în tratarea nevrozelor, a afecțiunilor psihosomatice, a psihozelor și a îmbolnăvirilor neuropsihiatrice. Folosită încă din cele mai vechi timpuri (s-a încercat chiar și alcătuirea unei farmacopei muzicale), acest fel de terapie este astăzi utilizat din ce în ce mai competent în clinicile de chirurgie și psihiatrie, pe baza constatării că muzica produce reale influențe asupra funcționării organismului uman (reacții neuromusculare, modificări ale pulsului, presiunii arteriale, mișcărilor respiratorii și metabolismului).

Pe de altă parte, ritmarea cu ajutorul muzicii ca metodă îşi găseşte justificarea în constatarea că ritmul este un element esenţial ce poate fi regăsit în tot ce ne înconjoară. El este propriu timpului şi spaţiului, mişcării dar şi propriei noastre funcţionări ca organism; inima bate ritmic, respiraţia îşi are ritmul ei, somnul şi veghea se succed ritmic, psihicul nostru, geneza şi dezvoltarea lui se încadrează în contextul ritmului, ceea ce ne permite să vorbim de ritmuri interioare, subiective, sufleteşti.

2.26. Obiceiuri la înmormântare în Ţara Făgăraşului

Datinile în legătură cu moartea şi înmormântarea constau în practici şi ritualuri menite să asigure trecerea mortului în lumea de dincolo, acestea bazându-se pe credinţe religioase şi practici magice. În fond, acestea puteau fi clasificate în următoarele categorii: despărţirea de cei vii, pregătirea trecerii în lumea dreptilor şi restabilirea echilibrului social prin plecarea celui mort (Constantinescu Gheorghe, 2015).

În zona Făgăraşului, există credinţa conform căreia cel ce moare în perioada cuprinsă între Paşti şi Rusalii, când toate vămile sunt deschise, era: *un om bun, cu sufletul curat*. Alte credinţe vorbesc despre faptul că sunt mai fericiţi cei care au norocul să moară în miezul zilei, faţă de cei care mor noaptea sau că sunt mai fericiţi cei care mor în lunile cu mai multe flori pe câmp.

În satele din zona Făgăraşului, se practica un obicei în cazul tinerilor necăsătoriţi: aceştia erau îmbrăcaţi în haine de nuntă, fetele în mirese şi băieţii în miri. Totul trebuia făcut repede până nu se instala starea de fragilitate, pentru că apoi nu se mai putea mişca. Era dus în casă aşezat pe o scândură sau pe o băncuţă, acoperit cu o pânză subţire albă, până era adus coşciugul. În anumite sate se crede că sufletul decedatului stă în cameră pitit după vreo farfurie sau vreo icoană, iar apoi când acesta este scos afară pentru prohod *se mută în măr, de unde este luat de îngeri sau de demoni şi transferat în rai sau iad, după cum s-a purtat pe pământ*.

Există o tradiţie a fiecărui sat ca la decesul unei persoane să se cânte un Ghiers (vers), acesta era cântat în prima seară de către prietenii mortului la fereastră sau, în cazul tinerilor, de către fetele şi feciorii satului. Acesta este un cântec de mort, separat de bocet, fiind un cântec coral care începea cu cugetări şi reflexii atribuite mortului, zădărnicia existenţei umane, a destinului implacabil, cu părere de rău faţă de cei care rămân fără sprijin; încheierea se face cu iertăciuni faţă de rude şi sat. La bocet, rudele jelesc răposatul şi îşi iau rămas bun de la el şi iertăciuni, în timp ce la ghiers rolul este inversat, mortul este cel care exprimă jalea despărţirii şi îşi ia bun rămas. Versul putea fi unul general care se cânta la toată lumea sau personalizat în funcţie de vârsta decedatului.

CAPITOLUL 3 EDUCAȚIA. FOLOSIREA ELEMENTELOR TRADIȚIONALE ÎN PREDAREA INTEGRATĂ

3.1. Necesitatea folosirii folclorului ca liant între tradițional și modern în educarea elevului

Înțelepciunea populară – cântec popular, muzică, dans, creativitate poetică orală, cultură rituală, artă decorativă și aplicată – este una dintre prioritățile pedagogiei moderne. Învățarea folclorului de către copii este o problemă socio-culturală importantă, de o importanță fundamentală în dezvoltarea unei persoane care este capabilă să simtă apartenența istorică la poporul său, să acumuleze dubla unitate a producției și a activităților culturale și să trăiască în armonie cu lumea exterioară.

Baza metodologică o reprezintă ideile tradiționale despre educație, în contextul culturii populare, artistice. Folclorul reflectă trăsăturile dezvoltării istorice a oamenilor. Istoria, plină de evenimente vii și adesea tragice, a stimulat abilitățile oamenilor pentru crearea de folclor; reflectă ideile oamenilor purtate de-a lungul secolelor despre frumusețe, bunătate, umanitate, triumful armoniei asupra haosului, care se opune puterii distructive a timpului și a uitării. Prin introducerea elementelor etnologice în lecțiile de folclor muzical, căutăm aprobarea în conștiința individului a memoriei istorice, modelându-i viziunea asupra lumii, poziția morală, dezvoltând o percepție estetică a realității.

3.2. Tradiții și valori în cultura populară

În lumea modernă, există un interes tot mai mare pentru formele tradiționale de cultură – meșteșuguri populare artistice, sporturi naționale, folclor, artă amatoare, medicină și pedagogie populară, sărbători și ritualuri, gătit. Cunoscându-le, o persoană pătrunde mai adânc în originile spirituale ale culturii, învață să aibă grijă de identitatea poporului.

Tradițiile au apărut cu mult timp în urmă, iar în antichitate au determinat viața socială și privată a unei persoane. Tradițiile conțineau instrucțiuni, norme morale și estetice, reguli și abilități de activitate economică, metode de creștere a copiilor, vindecarea pacienților, utilizarea medicamentelor. Tradițiile funcționează în toate sistemele sociale și sunt o condiție necesară pentru existența acestora. O atitudine nepotrivită față de tradiții duce la o încălcare a continuității în dezvoltarea societății și a culturii, la pierderea realizărilor valoroase ale omenirii. Tradițiile implică ce se moștenește și cum se moștenește.

Tradițiile și valorile trebuie păstrate, deoarece sunt foarte importante. Dacă tradițiile dispar, atunci va exista o mare amenințare la adresa dezvoltării viitoare a culturii.

3.3. Relația între cuvânt și muzică – problemă pedagogică în context istoric

Introducerea în cultura muzicală este foarte importantă pentru educația artistică a individului. Pentru ca percepția muzicii să fie semnificativă și să contribuie la dezvoltarea morală și spirituală, este necesară instruirea în ascultarea muzicii.

Capacitatea de a distinge în mod conștient detaliile expresive ale unei opere muzicale este fundamental importantă pentru percepția ei emoțională, profundă, dar necesită o muncă specială. Pentru o persoană de orice vârstă care nu are pregătire muzicală cel puțin la nivelul școlii, este foarte dificil să distingi și să înțeleagă imediat detaliile lucrării audiate. În acest caz, cuvântul literar poate deveni cel mai accesibil și mai inteligibil element, deoarece aproape orice piesă de muzică are fie cuvinte, fie un program desemnat sau ascuns.

Probele separate din așa-numita muzică pură folosesc adesea un limbaj muzical care s-a cristalizat în timpul formării genurilor *muzicii cu cuvinte*.

Forma sonoră a unui cuvânt a atras prima dată atenția muzicienilor la mijlocul secolului al XIX-lea. Compozitorii au ascultat sunetul cuvântului, încercând să-l folosească drept mijloc expresiv.

R. Wagner introduce anumite combinații sonore în textele poetice ale operelor sale pentru a transmite efectul emoțional prevăzut (Coca Gabriela, 2006). Primul compozitor care a început să folosească în mod constant și rezonabil cuvântul viu în opera sa ca purtător de proprietăți muzicale a fost Modest Petrovici Musorgski. Piatra de temelie a esteticii sale au fost cuvintele acestuia: *Sunetele vorbirii umane ar trebui să devină o melodie* (Mustakimov Timur, 2021).

Modest Petrovici Musorgski a încercat să surprindă sunetul unui cuvânt cu propria audiere și să-l înregistreze cu note. În acest fel, el a realizat cea mai veridică, mai realistă transmitere a imaginii artistice. Modest Petrovici Musorgski și-a stabilit sarcina dificilă de a scrie o operă pe un text prozaic - *Căsătoria*, bazată pe opera cu același nume de Nikolay Vasilyevich Gogol. Modest Petrovici Musorgski dezvoltase o gândire imaginativă și un simț agitat al cuvântului, evocând nu numai asocieri auditive, ci și vizuale. Întreaga revoluție pe care a făcut-o în domeniul limbajului muzical și al gândirii muzicale a fost cauzată de îngrijorarea cu privire la dezvoltarea muzicii și ruperea barierei dintre muzică și alte arte.

3.4. Rolul educației muzicale în dezvoltarea estetică și morală a unui copil

Mediul muzical ca mijloc de pregătire a inteligenței creative ar trebui să fie o combinație a diferitelor fenomene ale vieții muzicale ale unei persoane. Această poziție permite îndepărtarea de ideea mediului muzical ca monolit, afectând în mod egal toată lumea. Diferențierea mediului muzical creează oportunități largi pentru dezvoltarea muzicală a copiilor. Este recomandabil să se studieze cultura muzicală de la simplu la complex. Lucrări muzicale mai complexe sunt asociate cu orientarea auditivă a individului în acustica sunetelor, recunoașterea stimulilor sunetului, observarea dinamicii evenimentelor sonore etc. În acest proces, o relație asociativă este între fenomenele muzicale și experiența de viață. Muzica, datorită bazei sale de intonație și a reproducerii emoționale generalizate a fenomenelor lumii înconjurătoare, contribuie la apariția reprezentărilor figurative, unde viața și impresiile muzicale cresc nivelul de dezvoltare muzicală a unei persoane. Problema formării culturii muzicale a personalității este interconectată organic cu natura creativității.

În pedagogie și psihologie, s-au acumulat o mulțime de materiale de cercetare cu privire la interesele și nevoile muzicale ale copiilor, la structura psihologică a activității, la specificul mecanismelor psihologice și pedagogice ale formării personalității etc. Dacă urechea muzicală, imaginația creativă nu s-ar forma în primii ani, atunci completarea acestui decalaj în etapele ulterioare de viață va fi dificilă, iar în unele cazuri imposibilă (Ețco. C et al, 2007).

Selecția operelor muzicale pentru formarea culturii muzicale este determinată de scopul moral al studierii acestora. Pentru a percepe conținutul moral al lumii înconjurătoare, este indicat să se selecteze anumite opere muzicale, fiecare creând o nuanță particulară, de exemplu, o anumită perioadă a anului. Astfel, toamna apare la numeroși compozitori în moduri diferite: precum o imagine sufletească și tristă a despărțirii de culorile de vară – *Toamna* de Piotr Ilici Ceaikovski (1840 – 1893); un anotimp plin de bucurie. Este vremea recoltelor, iar roadele obținute sunt un motiv de fericire, frunzele copacilor încep să se usuce, iar clavecinul interpretează o melodie care ne face să ne imaginăm caderea capricioasă a frunzelor uscate – *Anotimpurile* de Antonio Lucio Vivaldi (1678 – 1741); imaginea luminată, vie, a perioadei de aur – *Cântecul*

de vânătoare de Robert Schumann (1810 – 1856); starea tristă a imaginii frunzelor galbene din grădini – *Cântecul de toamnă* de Dmitri Borisovici Kabalevski (1904 - 1987); toamna se deschide cu o vânătoare de corbi, ce alcătuieşte un subiect ideal pentru muzică, şi se continuă cu un cântec al culegătorilor de vii – *Anotimpurile* de Franz Joseph Haydn (1732 - 1809) etc. Imaginile familiare ale lumii animalelor au fost întruchipate în intonaţii uşoare, graţioase – *Procesiunea Sărbătorilor* de Serghei Serghievici Prokofiev (1891 - 1953); stângace – *Ursul* de Dmitri Dimitrievici Şostakovici (1906 - 1975); intonaţii calme, senine, cu o linie melodică descendentă, care înfăţişează imaginea unei păsări graţioase – *Lebăda* de Camille Saint-Saëns (1853 - 1921) etc. Sentimentele de dragoste pentru o mamă, pentru o persoană iubită sunt trezite de lucrări precum *Mângâierea mamei* de Alexander Tikhonovich Gretchaninov (1864-1956), *Mama bătrână* de Edvard Hagerup Grieg (1843 - 1907), *Mama* de Piotr Ilici Ceaikovski (1840 – 1893)(Gagim Ion, 2019).

3.5. Etnopedagogia

Importanţa etnopedagogiei creşte mai ales în contextul globalizării, când există pericolul distrugerii culturilor indigene şi al dispariţiei grupurilor etnice sub influenţa unificării totale. Etnopedagogia joacă un rol important în conservarea şi perpetuarea culturii unui grup etnic şi a identităţii sale etnice.

Astăzi, diversitatea etnică a societăţii impune sistemului educaţional o serie de măsuri complexe: existenţa unei societăţi multinaţionale unite de valori comune; educaţia morală a copiilor şi a tinerilor; toleranţă, respect faţă de reprezentanţii altor etnii şi faţă de culturile acestora. Păstrarea culturilor specifice popoarelor care convieţuiesc, dar şi acceptarea diferitelor comunităţi etnice în alte culturi par a fi relevante în acest sens (Vacarciuc Mariana, 2012).

Etnopedagogia este o ramură interdisciplinară relativ tânără a cunoaşterii ştiinţifice şi pedagogice. Etnopedagogia ar putea fi înţeleasă, în general, ca o istorie şi o teorie a educaţiei populare (naturală, obișnuită, informală, tradiţională). Etnopedagogia este ştiinţa experienţei empirice a grupurilor etnice în educarea şi creşterea copiilor, a opiniilor morale, etice şi estetice despre valorile primordiale ale familiei, ale naţiunii.

Etnopedagogia explică pedagogia populară şi sugerează cum trebuie folosită în condiţii moderne, colectează şi explorează experienţa grupurilor etnice în dezvoltarea firească a tradiţiilor populare(Nasu Ilie et all, 2016).

3.6. Materiale şi metode de cercetare

Studiul punctelor de vedere ale diferiţilor cercetători asupra procesului de educare a şcolărilor prin intermediul etnopedagogiei a servit ca material al acestei lucrări. Importanţa unei astfel de proceduri metodologice se explică prin importanţa pedagogiei populare ca obiect de studiu al etnopedagogiei. Cu ajutorul literaturii populare, al artei populare şi al introducerii elevilor în propria lor cultură naţională în general, etnopedagogia îndeplineşte cele mai importante obiective ale educaţiei: îl învaţă pe copil să interacţioneze cu societatea şi îl ajută să crească spiritual şi moral ca personalitate care îşi cunoaşte şi îşi respectă rădăcinile istorice(Kozhakhmetova Klara et al., 2015).

Renaşterea etnică, despre care cercetătorii moderni din diferite domenii ale ştiinţei vorbesc din ce în ce mai mult, este o tendinţă în dezvoltarea întregii omeniri, care s-a manifestat în mod clar în a doua jumătate a secolului XX şi începutul secolului XXI.

Pedagogia populară determină obiectul etnopedagogiei, adică totalitatea cunoştinţelor şi abilităţilor de creştere, păstrate în tradiţiile etnoculturale, poezia şi arta populară, forme durabile de comunicare şi

interacţiune a copiilor între ei şi cu adulţii. Ambele concepte sunt strâns corelate, prin urmare, în analiza noastră, vom include o analiză a cercetărilor legate de aceste domenii ale gândirii pedagogice (Shibaev Alexandr G. et al., 2013).

Identitatea naţională a oamenilor se reflectă în lucrările folclorice. Fiecare naţiune are propriul său sistem naţional de educaţie. O şcoală este bună numai atunci când a stabilit legile de bază prin care trăiesc oamenii.

3.7. Tradiţiile pedagogice şi locul lor în cultura spirituală a poporului

Crearea unei teorii generale a culturii şi, cu atât mai mult, a istoriei sale generale este imposibilă fără a recrea o imagine reală a istoriei educaţiei, aspectul cel mai important al culturii pedagogice.

Între viaţa economică a societăţii şi viaţa ei spirituală, educaţia acţionează ca o verigă de legătură. Aşa se explică poziţia specială a culturii pedagogice în general în viaţa materială şi spirituală a oamenilor. Cultura pedagogică, pătrunzând adânc atât în cultura materială, cât şi în cea spirituală a societăţii, serveşte drept punte între cele două. Legătura succesivă dintre cele două sfere ale culturii umane este asigurată tocmai de cultura pedagogică. Progresul material al societăţii se reflectă în progresul spiritual al societăţii. Progresul material este primordial, dar acest lucru nu exclude în niciun caz influenţa inversă a progresului spiritual în întărirea şi accelerarea progresului material.

3.8. Creatori ai culturii pedagogice

Analizând starea culturii pedagogice, trebuie să ne amintim mereu de mediul care i-a pregătit apariţia, dezvoltarea şi înflorirea. Creativitatea individuală se dezvoltă întotdeauna pe baza realizărilor anterioare ale oamenilor şi ale umanităţii în ansamblul ei. Înainte de a putea începe să dezvolte cultura poporului său, individul trebuie să asimileze ceea ce a fost creat de poporul său de-a lungul istoriei, ceea ce a fost creat de alte popoare, de întreaga umanitate înaintea lui. Numai bogăţia spirituală combinată a oamenilor şi a umanităţii poate servi drept bază reală pentru creativitatea unor personalităţi culturale.

Se vorbeşte mult despre sistemele de educaţie ateniană şi spartană, despre sistemul de educaţie roman, despre sistemul de educaţie feudal şi al ordinilor iezuite etc. Din păcate, s-au păstrat foarte puţine informaţii despre educaţia copiilor iobagilor, care constituiau majoritatea populaţiei în societatea sclavagistă şi feudală. Nu erau admişi la nicio şcoală şi uşile erau închise iobagilor. Ar fi ridicol să tragem concluzia că sclavii şi iobagii nu şi-au educat copiii.

O amprentă adâncă în istoria pedagogiei a lăsat, fără îndoială, atât învăţământul spartan, cât şi cel atenian, precum şi şcolile de retorică, gramatică. Totuşi, nu trebuie să uităm că doar copiii aristocraţiei studiau în aceste şcoli şi toate aceste sisteme educaţionale aparţineau unei caste închise.

3.9. Educaţia familiei în pedagogia populară

În istoria omenirii, printre toate popoarele, principala instituţie socială care asigură transferul experienţei morale din generaţie în generaţie a fost familia. Familia, în condiţii moderne, este un factor spiritual în păstrarea culturii naţionale, a spiritualităţii naţionale.

Pedagogia populară educă oamenii în spiritul tradiţiilor consacrate în timp şi spaţiu. Tradiţiile oamenilor, valorile lor nu sunt create de o generaţie. Se creează un anumit stereotip de comportament, care poate fi

reprodus de generația următoare. Această experiență culturală și istorică, prezentată sub forma unor stereotipuri de comportament, se transmite cu ajutorul unui semn, simbol, mit.

Studiile arată că pentru a transfera experiența culturală și istorică este nevoie de un anumit micromediu, care să includă, pe lângă peisaj, spațiul semantic, axiologic, cultural.

Spațiul educațional al familiei este considerat ca un sistem pedagogic; este o componentă necesară, funcționând ca spațiu educațional. În pedagogia populară, adevăratul centru al educației este familia. Nicio națiune, nicio societate civilizată nu s-ar putea descurca fără instituția familiei. Familia este nucleul oricărui sistem național de educație. Prin urmare, familiei și educației familiale a tinerei generații i-au fost acordate în orice moment o atenție deosebită, fiind o condiție necesară pentru socializarea individului.

3.10. Fenomenologia factorilor etnopedagogici ai educației multiculturale

Termenul de factor, ca mulți termeni folosiți în pedagogie, provine din latinescul *factor* care înseamnă *a face, a produce*. Un factor este motivul, forța motrică a oricărui proces, fenomen, care determină caracterul sau trăsăturile sale individuale.

O analiză a factorilor care influențează procesele educaționale este o condiție necesară pentru aproape orice cercetare pedagogică, atât teoretică, cât și empirică. În același timp, are specificul său în pedagogie. De exemplu, psihologia folosește pe scară largă analiza factorială, considerând-o ca un set de metode matematice de reducere a dimensiunii spațiului variabilelor observate folosind proiecția liniară. De obicei, materialul de plecare în analiza factorială utilizată în cercetarea psihologică sunt indicatorii diferitelor teste, indicatorii scalelor individuale de testare sau măsurătorile caracteristicilor cantitative ale subiecților. În sociologie, sintagma „factor uman” este foarte popular, fiind denumirea cea mai largă și mai frecvent utilizată a totalității proprietăților angajatului. În filozofie și științe politice, teoria factorilor explică dezvoltarea socială prin interacțiunea anumitor factori: economie, tehnologie, cultură, religie etc. Probabil datorită faptului că pedagogia studiază de obicei procese și fenomene globale și, prin urmare, are încredere în indicatori mai puțin cantitativi ai valorilor private, mai rar sunt folosite metode matematice și, în consecință, analiza factorială în forma în care este folosită în psihologie. Factorii care influențează procesele studiate de pedagogie sunt analizați într-un context diferit mai larg (Bulboacă Sorin, 2015)

CAPITOLUL 4 CONCLUZII FINALE, CONTRIBUȚII PERSONALE ȘI ORIGINALITATE

Teza de doctorat intitulată *Țara Făgărașului, tradiție, spiritualitate și educație în satul românesc* tratează subiectul abordat, pe întinderea celor trei capitole constituente, dintr-o perspectivă plurivalentă menită să descopere să prezinte date și informații esențiale cu privire la importanța și rolul tradițiilor și folclorului în evoluția socio-culturală a oamenilor.

Cercetările incluse în prezenta lucrare sunt axate în primul rând pe domeniul muzicii, însă - prin intermediul acestora - în cadrul tezei se conturează o imagine cuprinzătoare privind viața, tradițiile, religia, cultura Țării Făgărașului și procesul de transformare al acestora de-a lungul secolelor.

Scopul acestei cercetări este identificarea elementelor cultural-artistice și în special muzicale din Țara Făgărașului, ne-am propus prezentarea istoriei Țării Făgărașului, a culturii, tradițiilor, a educației tradiționale, a obiceiurilor.

În sistemul general al culturii moderne, existența folclorului, transformarea lui în diferite sfere ale vieții și evoluția ulterioară sunt de interes real. Acest lucru se datorează însăși istoriei dezvoltării civilizației umane, în mod inextricabil legat de activitatea de creație colectivă artistică a oamenilor, care întruchipează tradițiile și idealurile estetice, caracterul național și conștiința de sine.

Există mai multe motive pentru alegerea temei proiectului de cercetare. În primul rând, am ales acest subiect datorită interesului meu personal pentru frumusețea și bogăția izvoarelor tradiționale. Originalitatea și unicitatea artei populare muzicale autohtone m-au fascinat continuu, determinând natura polivalentă a studiului.

Istoria artei a făcut posibilă urmărirea evoluției folclorului muzical și prezentarea acesteia ca un sistem în curs de dezvoltare dinamică și un determinat istoric, datorita puterii artistice extraordinare. De fapt, estetica a făcut posibilă dezvoltarea funcțiilor specifice ale creativității muzicale populare și prezentarea acesteia în toată diversitatea artistică a intonațiilor melodice și a fanteziei poetice.

În al doilea rând, un loc aparte în studiu îl ocupă aspectul muzical și pedagogic al temei care reflectă specificul practicii artistice a profesorului în concordanță cu elemente din cultura populară. Din punct de vedere științific, folclorul muzical este considerat un sistem al activității umane și rezultatul artei colective.

Astfel, apariția acestei lucrări se datorează contradicției dintre nevoia socială urgentă a conservării și transferul către generația viitoare a tradițiilor străvechi ale folclorului muzical autohton și dezvoltarea insuficientă a acestor probleme în sistemul de învățământ. Această contradicție a determinat aspectele cercetării: principiile, conținutul și metodele de pregătire ale unui profesor pentru predarea folclorului muzical și literar, ținând cont de spiritualitatea, tradițiile, obiceiurile zonei folclorice de proveniență.

Scopul a fost realizarea unei monografii a satului românesc din Țara Făgărașului, fundamentarea teoretică și metodică a abordărilor conceptuale pentru predarea folclorului muzical și dezvoltarea unui model pentru pregătirea unui profesor pentru activități didactice în domeniul artei populare muzicale.

Obiectivele cercetării:

- Analiza metodologică a literaturii specifice, teoretice și a metodologiei problemei de cercetare;
 - Identificarea elementelor specifice satului românesc din Țara Făgărașului prin cercetare de teren;
- Etnopedagogia* ar putea fi prezentată în general ca istorie a educației populare: cotidiene, informale, non-școlare, tradiționale. Etnopedagogia este știința experienței empirice a grupurilor etnice în creșterea și educarea copiilor, a punctelor de vedere morale, etice și estetice asupra valorilor primordiale ale familiei, ale poporului. Etnopedagogia explică pedagogia populară și sugerează modalități de utilizare a acesteia în condiții moderne, colectează și examinează experiența grupurilor etnice bazată pe acumulări valorice vechi de secole. Domeniul etnopedagogiei nu rămâne neschimbat. Sarcinile sunt formate și rafinate în funcție de schimbările sociale, asociate cu mișcarea conștiinței social

SUMMARY

M THANKS

First of all, I would like to thank Professor Ioan Oarcea who coordinated my work from the moment I entered the education system. Under his supervision and guidance I took all the didactic degrees in the pre-university education system and I am grateful to him for guiding me and coordinating this doctoral work.

Thanks to all the elderly people from whom I collected folklore, to all my students who accepted the challenge of collecting folklore together.

I thank the family for their unconditional support and understanding.